

Oude Begraafplaats Purmerend

Nieuwstraat 90

1441 CN Purmerend Noord Holland

www.oudebegraafplaatspurmerend.nl

Nieuwsbrief Voorjaar 2026

Met veel plezier presenteren wij weer een nieuwe nieuwsbrief, waarin we jullie meenemen in de ontwikkelingen, bijzondere gebeurtenissen en ontdekkingen op onze begraafplaats.

Restauratie van de ledikantjes

Een van de projecten waar we de afgelopen periode hard aan hebben gewerkt, is het herstel van de ledikantjes op het A-veld. Alle ledikantjes zijn opnieuw in elkaar gelast en vervolgens voorzien van een nieuwe verflaag. Het resultaat mag er zijn: de graven hebben weer een verzorgde en waardige uitstraling gekregen.

De volgende stap is het herstel van de ledikantjes op het B-veld. Ook deze hopen wij de komende tijd weer in oude glorie te herstellen.

Bezoekers vragen zich vaak af waarom deze grafomheiningen eigenlijk "ledikantjes" worden genoemd. De naam verwijst naar hun uiterlijk: de kleine hekwerken rondom graven deden denken aan een kinderledikantje.

In de 19e eeuw werden grafledikantjes vooral geplaatst om:

- het graf af te bakenen als privébezit;
- bloemen en beplanting te beschermen;
- de status van de familie te tonen.

Volkscundigen zien nog een diepere betekenis. Het ledikantje vormde als het ware een beschermende grens tussen de wereld van de levenden en die van de doden. In oude volksverhalen werd soms verteld dat het hekwerk de rustplaats beschermde tegen kwade invloeden of dwaalgeesten. Hoewel dit geen officiële kerkelijke opvatting was, leefde deze symboliek sterk onder de bevolking.

Rondleiding voor "Kunstgenoten in Beweging"

Op 19 maart 2026 ontvingen wij maar liefst veertig deelnemers van "Kunstgenoten in Beweging" van Cultuurhuis Waterland/Spurd voor een rondleiding over de begraafplaats.

Met zo'n grote groep bleek één gids eigenlijk niet voldoende. Daarom werd naast René ook Ellen ingezet als gids. We verzorgden dezelfde rondleiding, maar startten op verschillende locaties.

Door de route zorgvuldig uit te stippelen konden beide groepen elkaar onderweg precies kruisen zonder elkaar in de weg te lopen. Het was een geslaagde ochtend met veel belangstelling voor de geschiedenis en verhalen van de begraafplaats.

Muziekwandeling van P3

Ook de muziekwandeling van P3 was een bijzondere gebeurtenis. Tijdens deze wandeling werd op verschillende locaties muziek ten gehore gebracht.

Onze begraafplaats vormde de eerste halte van de route. Hier werden de deelnemers verrast met een prachtig optreden van zangeres Ismena. De combinatie van muziek, historie en de serene omgeving zorgde voor een bijzondere sfeer die door de bezoekers zeer werd gewaardeerd.

Dag van de Begraafplaats

Ook de Dag van de Begraafplaats was weer een mooie gelegenheid om bezoekers kennis te laten maken met de rijke geschiedenis van onze begraafplaats. We kijken met tevredenheid terug op de belangstelling en de vele gesprekken die we met bezoekers hebben mogen voeren.

Vooruitblik

Open Monumentendag 2026

Op zaterdag 12 september nemen wij opnieuw deel aan de Open Monumentendag.

De begraafplaats is die dag geopend van 10.00 tot 16.00 uur. Bezoekers zijn van harte welkom om rond te wandelen, bijzondere graven te bekijken en meer te ontdekken over de geschiedenis van deze bijzondere plek.

Er worden rondleidingen gegeven om 11.00 uur en om 13.30 uur.

We hopen jullie daar te mogen ontmoeten!

Uitgelicht:

Het Gas als Levenswerk van Jan Lankelma

Na de sluiting van de cementfabriek, en de bescheiden inkomsten uit de tegelbakkerij, leek Jan Lankelma's ondernemerschap tot stilstand te komen. Toch bleek juist dit keerpunt de opmaat naar zijn grootste succes: het gas.

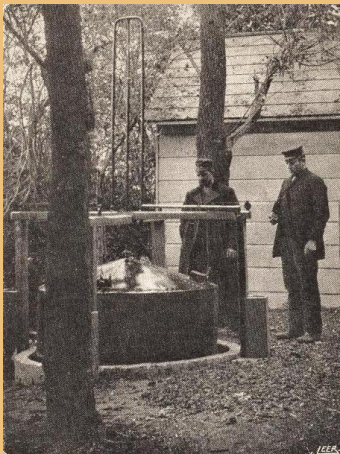
De doorbraak van het gasgloeilicht

In de jaren 1890 deed het gasgloeilicht zijn intrede. Waar de open vlam veel energie verslond en weinig licht gaf, bracht het gloeikousje van Auer von Welsbach een revolutie teweeg. Voor Jan Lankelma was dit het gat in de markt. In 1894 richtte hij zijn eigen bedrijf op voor installatie en onderhoud van gasverlichting. Al snel had hij contracten met de spoorwegen en met theaters zoals "Amicitia" in Purmerend. Ook vele particulieren lieten hun huizen uitrusten met zijn glazen, branders en gloeikousjes.

De gasman werd een vertrouwd gezicht: kousjes moesten om de paar honderd uur worden vervangen en glazen sprongen gemakkelijk. Wat voor anderen hinderlijk onderhoud was, betekende voor Lankelma een stabiele bron van inkomsten.

Het brongas: licht voor het platteland

Zijn grootste verdienste lag echter in het **brongas**. Waar Wouter Sluis twintig jaar eerder al proeven deed, slaagde Lankelma erin het gas uit de bodem bruikbaar te maken voor verlichting en verwarming. Vanaf 1895 installeerde hij tientallen brongasinstallaties bij boeren en bedrijven in de Purmer, de Beemster en ver daarbuiten.

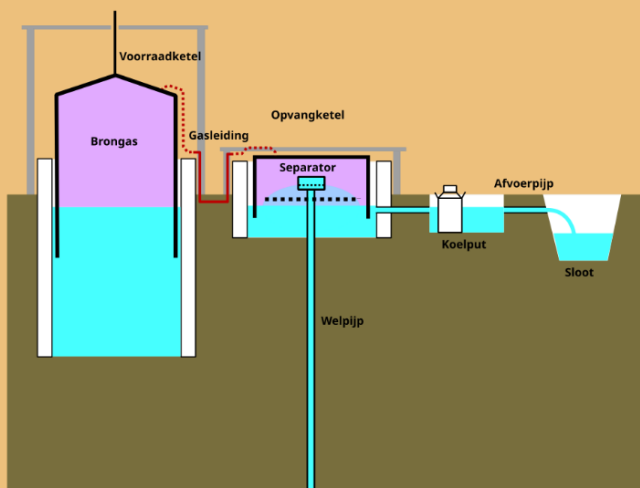

Het effect was enorm: voor het eerst konden boeren hun stallen en woonkamers verlichten zonder afhankelijk te zijn van dure petroleum of hout. Het brongas gaf comfort, veiligheid en status. Lankelma bracht letterlijk het licht naar het platteland.

Innovaties en vindingrijkheid

Jan Lankelma was meer dan een installateur: hij was een uitvinder.

- Hij patenteerde een glas van passtaafjes dat de kwetsbare gloeikousjes beter beschermde.
- Samen met apotheker Jürgens ontwikkelde hij **Lucida**, een vloeistof waarmee versleten gaskousjes nieuw leven kregen. Het middel verlengde hun levensduur met maanden en gaf het gaslicht zijn karakteristieke heldere glans.
- Met zijn **separator** scheidde hij het gas van het water en maakte het bruikbaar.
- Hij introduceerde houten welpijpen die veel langer meegingen dan ijzeren buizen, en die in eigen werkplaats werden vervaardigd.

Zelfs het probleem dat brongas te “zwak” was voor de gloeikousjes loste hij op door kleine hoeveelheden acetyleen toe te voegen. Daarmee verbeterde hij de lichtopbrengst en gaf hij het gas ook een herkenbare geur.

Nalatenschap

Waar Sluis zijn tijd te ver vooruit was, bleek Lankelma de juiste man op het juiste moment. Hij begreep de mogelijkheden van gas, bracht ze in praktijk en bouwde een bloeiend bedrijf dat zijn naam zou dragen tot ver in de twintigste eeuw.

Zijn grootste erfenis: **hij gaf het platteland het licht** – en maakte van gas een bron van welvaart voor zijn familie en zijn klanten.